

keltette a cionista mozgalmat. Nagy vívmányuknak tekinthető, hogy létrehozták segélyező- és mentőbizottságukat, amely sokezerényi zsidó menekültet támogatott Magyarországon, a német megszállás idején pedig zsidómentő akciók egész sorát szervezte.³⁹

A Magyar Cionista Szövetség munkájához a Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetsége nyújtott segédkezet. A Pro Palesztina Szövetség a zsidó kivándorlást úgy támogatta, hogy ennek anyagi fedezetét iparkodott biztosítani a Keren Hajeszod, illetve a Keren Kajemet nevű alapítványok révén, amelyek rendszeresen folytattak gyűjtéseket.⁴⁰

Bármilyen fogyatékoságai voltak is a magyarországi cionista vezetőknek, magatartásuk a háború alatt sokkal pozitívabb volt, mint a magyarországi zsidók hivatalos vezetőié.

A magyarországi zsidóság vezetői

A magyarországi zsidóságnak, akárcsak a többi hivatalosan elismert vallásfelekezetnek, olyan vezetői voltak, akik tekintélyt élveztek híveik körében. Hatáskörük jellegét és korlátait megszabta, hogy irányító tevékenységüket a Magyar Királyi Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium fennhatósága alatt végezték. A minisztériumban a vallásügyi főcsoport-hoz tartoztak a felekezeti ügyek. A zsidók esetében közvetlen ellenőrzést gyakorolt a MIOI és a MAOIH fölött csakúgy, mint a MAOIH Központi Irodája és az ország nyolc legnagyobb hitközsége fölött.⁴¹ Hasonlóképpen a közösség két legfontosabb tanintézete, a Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet és az Országos Izraelita Tanítóképző Intézet⁴² is a főcsoport közvetlen fennhatósága alatt állt.

A neológ és az ortodox közösségek vezetői szembeszökően eltértek egymástól. A neológ hitközségeket jobbra világiak irányították, a rabbikat szinte kizárólag vallási, szellemi feladatok ellátására korlátozták, az ortodoxiát viszont csaknem kivétel nélkül rabbik vezették. Ez a különbség jórészt abból fakadt, hogy a két irányzat más történelmi pályát futott be, és hogy a 19. század hatvanas évtizede óta harcban álltak egymással. A neológok részint azért részesítették előnyben a világi vezetőket, mert reformpártiak voltak, de talán még inkább azért, hogy ily módon is elvegyék az élet az ortodoxokkal szembeni ellentétnek, hogy csökkentsék a hitbéli feszültségek és viták hevét. Az egyedüli kivételnek a szegedi Löw Immanuel számított. Neves bibliaszakértő volt, egyidejűleg a helyi hitközség egyik vezetője és a központi neológ vezetőtestület tagja, s egyike a zsidóság köréből kikerült két felsőházi tagnak.

A német megszállásig viszonylag normális kerékvágásban haladt a zsidó közösségek élete, és a vezetés megfelelően végezte munkáját. A